

УДК 378.6.017:351.74]:[174+17.023.36]

[https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-5\(33\)-815-826](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-5(33)-815-826)

Пискун Данило Анатолійович аспірант, Харківський національний університет внутрішніх справ, просп. Льва Ландау, 27, м. Харків, 61080, тел.: (066) 555-32-17, <https://orcid.org/0009-0001-9192-481X>

СУТНІСТЬ І СТРУКТУРА ПРОФЕСІЙНО-ЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Анотація. Стаття присвячена дослідженню проблеми формування професійно-етичної культури майбутніх офіцерів Національної поліції.

У статті проаналізовано нормативно-правові документи, які регламентують професійну діяльність працівників Національної поліції з позицій дотримання професійної етики. Визначено особливості професійної діяльності поліцейських (спрямованість на захист прав і свобод людини, комунікативний та гуманістичний характер), які вимагають сформованості професійно-етичної культури поліцейського.

На підставі огляду і узагальнення наукових досліджень вчених та проаналізовано різні підходи до трактування сутності поняття «професійно-етична культура». Доведено, що зміст професійно-етичної культури майбутніх офіцерів Національної поліції складають професійно-етичні якості особистості, фундаментальні етичні цінності та знання, професійного обов'язку та відповідальності, здатність дотримуватися етичних принципів, норм поведінки, професійних зразків і моделей взаємин у професійній діяльності.

Запропоновано авторське визначення поняття «професійно-етична культура майбутніх офіцерів Національної поліції», як підструктура професійної культури, основу якої становлять фундаментальні етичні цінності та знання, професійно важливі якості особистості та етичні почуття, потреби, ціннісне ставлення до професійної діяльності; які в сукупності забезпечують ефективне виконання професійних обов'язків із дотримання і захисту прав і свобод людини. У структурі феномену виокремлено етично-змістовий, особистісно-ціннісний, професійно-операційний компоненти, які розкривають змістове наповнення досліджуваного феномену. Етично-змістовий компонент характеризує знання законів, положень, нормативно-правових актів, інструкцій та ін., що регулюють діяльність офіцерів Національної поліції, забезпечує усвідомлення необхідності дотримуватись етичних норм і правил. Особистісно-ціннісний компонент характеризує сформованість ціннісного ставлення до обраної професії, стійкості морально-етичних переконань,

прагнення до дотримання етичних норм, правил, принципів і зобов'язань, наявність професійно важливих якостей фахівця. Професійно-операційний компонент характеризує сформованість у офіцера поліції комунікативних умінь і навичок професійного спілкування, професійно-етичних та рефлексивних умінь і навичок.

Ключові слова: професійна культура, професійна етика, професійно-етична культура, моральна культура, моральні якості, професійно-етична культура майбутніх офіцерів Національної поліції, правоохоронці.

Pyskun Danylo Anatoliyovych postgraduate student, Kharkiv National University of Internal Affairs, Ave. Lev Landau, 27, Kharkiv, 61080, tel.: (066) 555-32-17, <https://orcid.org/0009-0001-9192-481X>

THE ESSENCE AND STRUCTURE OF PROFESSIONAL AND ETHICAL CULTURE OF FUTURE NATIONAL POLICE OFFICERS

The article is devoted to the study of the problem of formation of professional and ethical culture of future officers of the National Police.

The article analyzes the legal documents regulating the professional activities of the National Police officers from the standpoint of professional ethics. The author identifies the peculiarities of police officers' professional activities (focus on the protection of human rights and freedoms, communicative and humanistic nature) which require the formation of a police officer's professional and ethical culture.

Based on the review and synthesis of scientific research by scientists, the author analyzes various approaches to the interpretation of the essence of the concept of "professional and ethical culture". It is proved that the content of the professional and ethical culture of future officers of the National Police consists of professional and ethical qualities of a personality, fundamental ethical values and knowledge, professional duty and responsibility, the ability to adhere to ethical principles, norms of behavior, professional models and models of relationships in professional activities.

The author's own definition of the concept of "professional and ethical culture of future officers of the National Police" is proposed, as a substructure of professional culture, which is based on fundamental ethical values and knowledge, professionally important personality qualities and ethical feelings, needs, and value attitude to professional activity; which together ensure the effective fulfillment of professional duties to respect and protect human rights and freedoms. In the structure of the phenomenon, the author distinguishes ethical and substantive, personal and value, professional and operational components which reveal the content of the phenomenon under study. The ethical and substantive component characterizes the knowledge of laws, regulations, normative legal acts, instructions, etc. governing the

activities of the National Police officers, and ensures awareness of the need to comply with ethical norms and rules. The personal and value component characterizes the formation of a value attitude to the chosen profession, stability of moral and ethical beliefs, the desire to comply with ethical norms, rules, principles and obligations, and the presence of professionally important qualities of a specialist. The professional-operational component characterizes the formation of the police officer's communication skills, professional communication skills, professional and ethical skills, and reflective skills.

Keywords: professional culture, professional ethics, professional and ethical culture, moral culture, moral qualities, professional and ethical culture of future National Police officers, law enforcement officers.

Постановка проблеми. Діяльність правоохоронних органів завжди знаходиться під пильною увагою суспільства, оскільки її результати безпосередньо позначаються на забезпеченні безпеки людини, суспільства і держави, реалізації законних інтересів громадян. Робота правоохоронних органів пов'язана з безліччю етичних проблем, породжених специфікою цілей, змісту, форм, методів і засобів їх діяльності. Саме тому, професію поліцейського сьогодні розглядають як одну із найбільш соціально значущих в умовах сучасного державно-правового розвитку України.

В умовах становлення України як демократичної та правової держави, особливої актуальності набуває проблема модернізації вищої відомчої освіти, яка має бути спрямована на підготовку висококваліфікованих офіцерів поліції, які будуть спроможні протистояти злочинності на засадах законності, верховенства права, дотримання прав і свобод людини в сучасних умовах. Що вимагає високого рівня розвитку професійно-етичної культури офіцерів Національної поліції.

Формування професійно-етичної культури фахівців є одним із важливих напрямів професійної підготовки працівників різних професій. Водночас у суспільстві є професії, для представників яких професійно-етична культура має особливе значення. До таких професій належить і професія поліцейського. Для офіцерів Національної поліції професійно-етична культура є професійно значущою характеристикою, виступає умовою і чинником успішного виконання професійних обов'язків на засадах верховенства права, дотримання прав і свобод людини, законності, відкритості та прозорості, взаємодії з населенням на засадах партнерства.

Отже, особливої актуальності набуває вирішення проблеми формування професійно-етичної культури майбутніх офіцерів Національної поліції в освітньому середовищі закладу вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналізуючи стан дослідженості проблеми формування професійно-етичної культури майбутніх офіцерів

Національної поліції в освітньому середовищі закладу вищої освіти, слід зазначити, що вона знайшла відображення у працях Л. Барановської, В. Бондаренка, О. Губарєвої, Г. Джагупова, М. Задорожної, В. Ліпницького, А. Ніколова, О. Новікової, К. Пономаренко, І. Саражинської, В. Сокурєнка, О. Топчій, Т. Трегубенко, О. Федоренко, С. Циганій, А. Черненко, Д. Швеця, Г. Штефаніч та ін.

Професійна діяльність офіцерів Національної поліції пов'язана із забезпеченням прав і свобод громадян, виконанням обов'язку перед суспільством і державою, із служінням праву, а значить справедливості, що висуває до всіх працівників правоохоронної галузі (працівники органів досудового розслідування (слідчий, дізнавач), оперуповноважених карного розшуку (кримінальної поліції), дільничних офіцерів поліції та ін.) високі моральні вимоги, які відображені в нормативних документах (Закон України «Національну поліцію», Кодекс честі й професійної етики поліцейського, Правила етичної поведінки поліцейських) та формуються в процесі набуття службового досвіду, складання службових традицій.

Узагальнення вимог, відображених у нормативно-правових документах, свідчить, що працівник поліції повинен: поважати і не порушувати права та свободи людини; виявляти повагу до гідності кожної людини, справедливо та неупереджено ставитися до кожного, незважаючи на расову чи національну приналежність, мову, стать, вік, віросповідання, політичні чи інші переконання, майновий стан, соціальне походження чи статус, освіту, місце проживання або іншу ознаку; поводитися стримано, доброзичливо, відкрито, уважно і ввічливо, викликаючи в населення повагу до поліції і готовність взаємодіяти; контролювати свою поведінку, почуття та емоції, не дозволяючи особистим симпатіям або антипатіям, неприязні, недоброму настрою або дружнім почуттям впливати на прийняття рішень та службову поведінку; уміти передбачати наслідки своїх вчинків і дій та ін. При цьому за будь-яких обставин і стосовно будь-якої людини, як у службовий, так і в позаслужбовий час поліцейський зобов'язаний дотримуватися норм професійної етики.

Отже, діяльність поліцейського має базуватися на засадах моральності: добра, справедливості, чуйного ставлення до людей. Працівник поліції, виконуючи свої функції і застосовуючи ту або іншу правову норму, повинен обирати найбільш прийнятний у моральному відношенні варіант своїх дій.

Мета статті – на підставі огляду і узагальнення наукових досліджень вчених проаналізувати підходи до визначення сутності поняття «професійно-етична культура майбутнього офіцера поліції», розкрити його сутність та структуру.

Виклад основного матеріалу. Високий рівень професійно-етичної культури офіцерів Національної поліції є важливим чинником ефективного вирішення завдань професійної діяльності. Саме тому необхідність розвитку і

постійного вдосконалення у офіцерів Національної поліції професійно-етичної культури закріплена на державному рівні (Закон України «Національну поліцію», Правила етичної поведінки поліцейських).

Проте, незважаючи на актуальність, зазначена науково-педагогічна проблема не набула широкого вивчення в теорії і практиці вищої відомчої освіти і потребує подальшого вивчення.

Розглядаючи цю проблему, необхідно, насамперед, визначити сутність і зміст поняття «професійно-етична культура офіцера Національної поліції», його структуру, для подальшого формування і розвитку. З'ясовано, що натепер відсутнє його однозначне тлумачення.

Поняття «професійно-етична культура юриста» (правоохоронця) виникло наприкінці ХХ ст. в наукових публікаціях, присвячених деонтологічним аспектам у сфері правознавства, де у більшості випадків професійно-етична культура розглядається як складова професійної культури юриста (правоохоронця). Це можна пояснити характером та сферою їхньої діяльності, а також тими завданнями, які стоять перед ними в межах виконання професійних обов'язків.

Аналізуючи сутність морально-етичної культури, Л. Москальова зауважує, що етична культура має низку складових: етичні норми, моральні ідеали та взірці поведінки, моральну освіту, моральну поведінку та спілкування у суспільстві, цілі громади, суспільства, ціннісні орієнтації тощо. З погляду дослідниці, етична культура особистості охоплює культуру світосприйняття (здатність до суджень, оцінки, володіння етичними знаннями, уміння розрізняти позитивні та негативні ознаки явищ, побачити прояви добра і зла, наслідування етичних правил і норм, готовність до морального вибору і прийняття моральних рішень, сформованість відповідальності тощо); культуру почуттів (здатність любити, співпереживати, співчувати, бути толерантним тощо); культуру поведінки (позитивна самостверджуюча поведінка); культуру вчинку (активність у взаємодопомозі, орієнтація на позитивне прийняття дій іншого тощо) [1].

Професійно-етична культура, на думку О. Пономаренко, це система професійно-етичних цінностей, які стали внутрішньою потребою та переконаннями особистості. Вона виконує аксіологічну, нормативну, регулятивну і виховну функції [2].

Д. Остапенко вважає, що «етична культура майбутнього фахівця – інтегрована характеристика особистості, що представляє сукупність знань, умінь, навичок, мотиваційно-ціннісної орієнтації і особистісних якостей, які сприяють здійсненню професійної діяльності відповідно до норм і вимог професійної етики» [3, с. 215].

Л. Хоружа професійно-етичну культуру фахівця розглядає як «складне індивідуально-психологічне утворення, яке інтегрує в собі професійні

теоретичні знання, ціннісні орієнтації, особистісні якості та практичні вміння фахівця у сфері професійної етики, що забезпечує вибір ним свідомої етичної поведінки згідно професійних норм» [4, с. 52].

С. Крук визначає моральну (професійно-етичну) культуру як характеристику особистості з точки зору цілісності її морального розвитку, сукупність моральних якостей, властивих майбутнім фахівцям, які характеризують їх моральну свідомість і поведінку у повсякденній службовій діяльності. На думку автора, структура феномену поєднує: культуру моральної свідомості, культуру моральних відносин, культуру професійного спілкування. У культурі моральної свідомості автор виокремлює теоретичний і психологічний рівні. До теоретичного рівня відносять: етичні знання, моральні погляди, ідеали, переконання, норми та потреби. Психологічний рівень охоплює: емоції, симпатії, антипатії, уявлення про моральне та аморальне, моральні правила, традиції, звички [5, с. 51].

О. Бандурка зазначає, що професійно-етична культура поліцейського «містить систему морально-етичних принципів і норм, які сформувались як результат почуттів, знань, потреб, переконань та відображені у моральній поведінці офіцера поліції, його внутрішніх переконаннях і зовнішніх проявах» [6, с. 12].

Професійно-етична культура юриста (правоохоронця), як вказує О. Скакун, поєднує: наявність етичних почуттів, знань, потреб; перетворення етичних почуттів, знань, потреб у моральні переконання, звички моральної поведінки; сформованість моральних якостей; готовність діяти, керуючись етичними знаннями і переконаннями [7].

Професійно-етичну культуру майбутніх бакалаврів з правознавства В. Омеляненко розглядає як «динамічне, розвивальне утворення, що інтегрує сукупність стійких знань, практичних умінь, морально-етичних якостей, ціннісних орієнтацій, наявність актуалізованої здатності приймати раціональні рішення, надаючи правові послуги, відповідно до чинного законодавства й нести соціально-моральну відповідальність за їх реалізацію на рівні тріади: «правник – суспільство – етика» [8]. У структурі професійно-етичної компетентності майбутніх фахівців з права автор виокремив мотиваційний, особистісний, операційно-діяльнісний, оцінно-рефлексивний компоненти.

С. Сливка зазначає, що професійно-етична культура юриста (правоохоронця) – це «складне індивідуально-психологічне утворення, що об'єднує теоретичні знання з професійної етики та професійні практичні вміння юриста (правоохоронця), що забезпечують вибір ним свідомої етичної поведінки відповідно до професійно-етичних норм» [9, с. 18].

Отже, професійно-етична культура юриста (правоохоронця) передбачає дотримання встановлених норм, правил і принципів моралі в процесі

виконання професійних обов'язків. Основою професійно-етичної культури є визнання і засвоєння (інтеріоризація) моральних норм, правил і обов'язків та їх дотримання у професійній діяльності.

В. Лозовой, О. Петришин у професійно-етичній культурі юриста (правоохоронця) виокремлюють два аспекти: 1) визнання існуючих моральних норм як необхідних регуляторів поведінки; 2) дотримання цих норм у професійній діяльності [10, с. 15].

Моральна культура правоохоронця, на думку О. Денищика, це рівень сприйняття культури суспільства та наслідок морального розвитку особистості та її свідомості (почуттів, емоцій, волі, уявлень, потреб, мотивів, ціннісних орієнтацій); сукупність стійких знань про моральні цінності, правила, норми, принципи та ідеали; міра моральної соціалізації і міра сформованості суспільно-значущих моральних якостей, навичок, умінь моральної поведінки та їх вияву в процесі здійснення правником професійних повноважень при виконанні службових обов'язків і особистій поведінці, відповідно до таких етичних категорій як добро, справедливість, обов'язок, відповідальність, честь, гідність, совість тощо [11]. Тобто моральна культура – це досягнутий ступінь морального розвитку, який характеризується засвоєними і реалізованими в правоохоронній діяльності моральними цінностями.

З поняттям «професійно-етичної культури правоохоронця» пов'язують моральні якості людини. А саме: а) якості, в яких виявляється ставлення працівника до Батьківщини, свого народу, його культури, мови, історії розвитку (світоглядна переконаність, патріотизм, інтернаціоналізм, вірність Присязі); б) якості, в яких виявляється ставлення до суспільства (гуманізм, громадянськість, принциповість, самовідданість); ставлення до виконання професійних обов'язків (відповідальність, витримка, дисциплінованість, самовладання, сумлінність, енергійність, наполегливість, стриманість, працьовитість, старанність, організованість, надійність, стійкість, сміливість, безкорисливість, ретельність); в) якості, в яких виявляється ставлення до інших і до себе (ввічливість, відкритість, правдивість, делікатність, доброзичливість, порядність, справедливість, толерантність, чесність, уважність, адекватна самооцінка, самокритичність, почуття власної гідності та честі); г) моральні якості, які проявляються в екстремальних ситуаціях: рішучість, мужність, дисциплінованість, готовність до самопожертви тощо; д) якості, що характеризують культуру спілкування працівників у професійній діяльності та в побуті [6; 16].

О. Денищик виокремлює структурні складові моральної культури правоохоронця, яка є основою його професійно-етичної культури:

– моральна свідомість (етичне мислення і моральні почуття) – на основі морального знання дозволяє усвідомити мету і засоби юридичної діяльності, обґрунтувати їх, а також проаналізувати наслідки вчинків;

– моральна поведінка та діяльність – це моральна сторона суспільної діяльності, що спричиняється моральним мотивам: бажанням підкорятися почуттю обов'язку, творити добро, досягати морального ідеалу;

– моральні відносини – це сукупність залежностей і зв'язків, що виникають в юристів у відносинах із суспільством, колегами та клієнтами при виконанні службових повноважень, ставленні самих до себе, до природи політики тощо;

– культура спілкування – це система принципів, норм і правил спілкування, товариськість, дружба, повага, службовий етикет (регулює зовнішні вияви стосунків юристів та інших учасників юридичної діяльності), а також технології їх реалізації, які напрацьовані людською спільнотою з метою оптимізації та підвищення ефективності комунікативної взаємодії в процесі цієї діяльності [11].

Ґрунтовним є дослідження Д. Остапенко [3], яка виокремлює такі компоненти професійно-етичної культури юриста (правоохоронця): 1) мотиваційно-ціннісний компонент, що охоплює систему мотивів, які виражають усвідомлене прагнення фахівця до виконання діяльності; 2) конструктивно-діяльнісний компонент орієнтує фахівця на здатність співвіднесення своїх індивідуальних особливостей з професійними вимогами, оволодіння основними вміннями і прийомами, необхідними для реалізації правової діяльності; 3) рефлексивно-оцінний компонент передбачає, що майбутній фахівець буде здатний усвідомити важливість і невідворотність закону не тільки в правових випадках, але і в будь-яких інших ситуаціях (в тому числі – життєвого плану).

Підкреслимо, що у процесі професійної діяльності правоохоронцем незалежно від їх спеціалізації постійно доводиться спілкуватися з різними категоріями громадян (потерпілі, свідки, підозрювані, обвинувачені та ін.), досягати з ними порозуміння, підтримувати психологічний контакт, здійснюючи вплив на процес комунікації. Тому особливе місце, з погляду окремих авторів, у структурі професійно-етичної культури (правоохоронця) посідає комунікативний компонент.

Характеризуючи зміст правоохоронної діяльності та вимоги до її працівників, дослідники (О. Бандурка [6], Л. Барановська, І. Саражинська [12], Л. Дунець, А. Павліченко [13], С. Крук [5], Т. Крашеннікова [14], О. Новікова, К. Пономаренко [15], А. Токман [16] та ін.) зазначають, що вона є комунікативною за змістом та гуманістичною за своєю сутністю. Особливості правоохоронної діяльності вимагають високого рівня комунікативних якостей та відповідних комунікативних знань та умінь, що забезпечують ефективну комунікацію, зокрема, здатність встановлювати, підтримувати та розвивати необхідні контакти з іншими людьми, конструктивно співпрацювати, попереджати виникнення конфліктів та ін., що є елементом професійно-етичної культури.

Узагальнюючи наукові дослідження вказаних авторів, можна дійти висновку, що поняття «професійно-етична культура та «моральна культура» взаємопов'язані, є результатом соціально-історичного розвитку суспільства, мають внутрішню особистісну природу і відповідний зовнішній прояв у вигляді поведінки і особистісних якостей, проявляються у різних видах діяльності (спілкуванні, навчальній, професійній та ін.) і впливають на її ефективність.

Офіцер поліції повинен усвідомлювати сутність та соціальну значущість своєї професії, дотримуватися правових та морально-етичних норм суспільства, мати сформовані аксіологічні принципи, почуття справедливості, відповідальності та моральні якості, що складає основу його професійно-етичної культури як фахівця.

Отже, професійно-етичну культуру майбутніх офіцерів Національної поліції ми розглядаємо як підструктуру професійної культури, основу якої становлять фундаментальні етичні цінності та знання (моральних та етичних принципів, норм, правил і моделей поведінки), професійно важливі якості особистості (моральні, емоційні, вольові, комунікативні) та етичні почуття, потреби, ціннісне ставлення до професійної діяльності; які в сукупності забезпечують ефективне виконання професійних обов'язків із дотримання і захисту прав і свобод людини.

На підставі цього визначення в структурі феномену «професійно-етична культура майбутнього офіцера Національної поліції» можна виокремити такі компоненти: етично-змістовий, особистісно-ціннісний, професійно-операційний.

При визначенні компонентів професійно-етичної культури майбутніх офіцерів Національної поліції ми спиралися на результати вітчизняних і зарубіжних досліджень в цій галузі, враховували вимоги освітньо-професійної програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність» («Поліцейські»).

Зміст *етично-змістового* компоненту складають: знання законів, положень, розпорядчих документів МВС України, нормативно-правових актів, інструкцій та ін., що регулюють діяльність офіцерів Національної поліції; знання специфіки і особливостей майбутньої професійної діяльності; знання про цінності професійно-етичної культури й усвідомлення їхньої важливості для професійного й особистісного становлення; усвідомлення соціальної значущості та важливості обраної професії; знання моральних норм, правил, принципів професійної етики і цінностей правоохоронної діяльності; знання структури правоохоронної професії та її ролі у суспільстві; знання основ юридичної деонтології; усвідомлення необхідності дотримуватись етичних норм і правил.

Особистісно-ціннісний компонент виявляється у сформованості: ціннісного ставлення до обраної професії, стійкості морально-етичних

переконавань; сформованості сукупності цілей, професійних цінностей і мотивів, адекватних цілям і завданням професійної діяльності; ціннісної мотивації вивчення професійно орієнтованої складової в контексті майбутньої професії; стійкої потреби до підвищення рівня професійно-етичної культури; прагнення до дотримання етичних норм, правил, принципів і зобов'язань; комунікативних якостей: емпатії (здатність оцінювати емоційний стан іншої людини, адекватно реагувати на її переживання), толерантності (прояв терпимості до думок, поведінки й вірувань інших людей), комунікативності (відкритість у спілкуванні, здатність встановлювати контакт з іншими людьми, доброзичливість, ввічливість, тактовність); моральних якостей (правосвідомість, сумлінність, чесність, порядність, почуття обов'язку за доручену справу та ін.); емоційно-вольових якостей (самостійність, дисциплінованість, відповідальність, наполегливість, організованість, рішучість, емоційна стійкість та ін.).

Зміст професійно-операційного компоненту виявляється у сформованості: комунікативних умінь і навичок професійного спілкування (уміння встановлювати психологічний контакт, виявляти ввічливість і тактовність у ставленні до інших; корегувати й управляти процесом взаємодії; протистояти бар'єрам спілкування; налагоджувати зворотній зв'язок; правомірно отримувати інформацію, що необхідна для правоохоронної діяльності; встановлювати контакти з різними категоріями громадян задля виявлення потенційно небезпечних осіб і ситуацій; здатність до ефективної комунікації в ситуаціях професійної взаємодії, уміння слухати; володіння культурою міжособистісного спілкування і культурою мовлення; уміння чітко та ясно формулювати думки тощо); професійно-етичних умінь і навичок (уміння і навички, що забезпечують дотримання етичних принципів, норм поведінки у процесі здійснення професійної діяльності); рефлексивних умінь і навичок (уміння критично оцінювати власні особистісні, професійні якості та результати діяльності; здатність критично оцінювати свої вчинки і вчинки оточуючих з використанням норм етики і моралі та ін.).

Висновки. Отже, поняття «професійно-етична культура майбутніх офіцерів Національної поліції» ми розглядаємо як підструктуру професійної культури, основу якої становлять фундаментальні етичні цінності та знання, професійно важливі якості особистості та етичні почуття, потреби, ціннісне ставлення до професійної діяльності; які в сукупності забезпечують ефективне виконання професійних обов'язків із дотримання і захисту прав і свобод людини. У структурі феномену «професійно-етична культура майбутнього офіцера Національної поліції» виокремлено етично-змістовий, особистісно-ціннісний, професійно-операційний компоненти, які розкривають змістове наповнення досліджуваного феномену.

Перспективні напрями подальшого дослідження. Враховуючи, що професійно-етична культура офіцера Національної поліції є складним

феноменом, інтегративною характеристикою фахівця правоохоронної галузі, яку необхідно цілеспрямовано формувати у курсантів, створюючи відповідні педагогічні умови в освітньому середовищі закладу вищої освіти зі специфічними умовами навчання.

Література:

1. Москальова Л. Ю. Виховання у майбутніх учителів морально-етичної культури: теоретичний та методичний аспекти: монографія. Мелітополь : Видавничий будинок ММД, 2009. 464 с.
2. Пономаренко О. В. Формування професійно-етичної культури соціального педагога в процесі професійної підготовки : автореф. дис. ...канд. пед. наук : 13.00.05. Запоріжжя, 2001. 22 с.
3. Остапенко Д. В. Професійно-етична компетентність майбутніх фахівців юристів. *Теоретичні питання культури, освіти та виховання*. 2017. Вип. 11. С. 214-225.
4. Хоружа Л. Етична компетентність сучасного вчителя. *Відкритий урок*. 2006. № 5-6. С. 51-57.
5. Крук С. Л. Організація процесу формування моральної культури у курсантів. *Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету*. Серія: Педагогіка. 2002. № 7. С. 150-152.
6. Бандурка О. М. Професійна етика поліцейського: наук.-практ. посіб. Харків : Золота миля, 2017. 294 с.
7. Скакун О. Ф. Юридична деонтологія: підручник. Харків : Еспада, 2008. 400 с.
8. Омеляненко В. В. Концепція формування професійно-етичної компетентності майбутніх бакалаврів з правознавства у процесі фахової підготовки. *Науковий вісник Львівської академії*. Серія: Педагогічні науки: зб. наук. пр. / гол. ред. Т. С. Плачинда. Кропивницький: ЛА НАУ, 2018. Вип. 4. С. 155-161.
9. Сливка С. С. Професійна культура юриста (теоретико-методологічний аспект). Львів: Афіша, 2000. 336 с.
10. Лозовой В. О., Петришин О. В. Професійна етика юриста. Харків: Право, 2004. 176 с.
11. Денищик О. І. Сучасні педагогічні технології формування моральної культури майбутніх юристів. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми* : зб. наук. праць / редкол. : І. А. Зязюн (гол.) та ін. Київ–Вінниця : ДОВ Вінниця, 2004. Вип. 5. С. 465-471.
12. Барановська Л. В., Саражинська І. А. Формування професійно-мовленнєвої компетенції майбутніх фахівців законоохоронної сфери. *Мовні концептуальні проблеми української лінгвістики*. 2008. Вип. 24. Ч. 1. С. 45-50.
13. Дунець Л. М., Павліченко А. П. Особливості професійного спілкування майбутніх працівників поліції. *Актуальні проблеми психології*. 2019. Том 1. Вип. 54. С. 3-8.
14. Крашеннікова Т. В. Комунікативна компетенція працівника Національної поліції. Дніпро: Адверта, 2017. 106 с.
15. Новікова О. О., Пономаренко К. В. Особливості комунікативної компетентності працівників поліції. *Правовий часопис Донбасу*. 2018. № 3 (64). С. 164-168.
16. Токман А. А. Проблема формування моральних якостей у курсантів навчальних закладів МВС України. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. 2008. Вип. 3. С. 225-234.

References:

1. Moskalova, L. Yu. (2009). *Vykhovannia u maibutnikh uchyteliv moralno-etychnoi kultury: teoretychnyi ta metodychnyi aspekty [Education of future teachers of moral and ethical culture: theoretical and methodical aspects]*. Melitopol : Vydavnychi budynok MMD [in Ukrainian].
2. Ponomarenko, O. V. (2001). *Formuvannia profesiino-etychnoi kultury sotsialnogo pedahoha v protsesi profesiinnoi pidhotovky. [Formation of the professional and ethical culture of social teacher training]*. Zaporizhzhia [in Ukrainian].
3. Ostapenko, D. V. (2017). *Profesiino-etychna kompetentnist maibutnikh fakhivtsiv yurystiv. Teoretychni pytannia kultury, osvity ta vykhovannia. [Professional and ethical competence of future lawyers]. (Vol. 13), (pp. 214-225) [in Ukrainian]*.
4. Khoruzha, L. (2006). *Etychna kompetentnist suchasnoho vchytelia. [Ethical competence of the modern teacher]*. Vidkryti urok. (Vol. 5-6), (pp. 51-57) [in Ukrainian].
5. Kruk, S. L. (2002). *Orhanizatsiia protsesu formuvannia moralnoi kultury u kursantiv [Organization of the process of formation of moral culture among cadets]*. Naukovi zapysky Ternopilskoho derzhavnogo pedahohichnogo universytetu. Seriia: Pedahohika. (Vol. 7.), (pp. 150-152) [in Ukrainian].
6. Bandurka, O. M. (2017). *Profeciina etyka politseiskoho [Professional ethics of a policeman]*. Kharkiv : Zolota mylia. [in Ukrainian].
7. Skakun, O. F. (2008). *Yurydychna deontolohiia [Legal deontology]*. Kharkiv : Espada. [in Ukrainian].
8. Omelianenko, V. V. (2018). *Kontsepsiia formuvannia profesiino-etychnoi kompetentnosti maibutnikh bakalavriv z pravoznavstva u protsesi fakhovoi pidhotovky [The concept of formation of professional and ethical competence of future bachelors in law in the process of professional training]*. Naukovyi visnyk Lotnoi akademii. Seriia: Pedahohichni nauky. (Vol. 4), (pp. 155-161) [in Ukrainian].
9. Slyvka, S. S. (2000). *Profesiina kultura yurysta (teoretyko-metodolohichni aspekt) [Professional culture of a lawyer (theoretical and methodological aspect)]*. Lviv: Afisha. [in Ukrainian].
10. Lozovoi, V. O., Petryshyn, O. V. (2004). *Profesiina etyka yurysta [Professional ethics of a lawyer]*. Kharkiv: Pravo. [in Ukrainian].
11. Denyshchyk, O. I. (2004). *Suchasni pedahohichni tekhnolohii formuvannia moralnoi kultury maibutnikh yurystiv [Modern pedagogical technologies of forming the moral culture of future lawyers]*. Suchasni informatsiini tekhnolohii ta innovatsiini metodyky navchannia v pidhotovtsi fakhivtsiv : metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy. Kyiv–Vinnytsia : DOV Vinnytsia. (Vol. 5), (pp. 465-471) [in Ukrainian].
12. Baranovska, L. V., Sarazhynska, I. A. (2008). *Formuvannia profesiino-movlennievoi kompetentsii maibutnikh fakhivtsiv zakonookhoronnoi sfery [Formation of professional speech competence of future law enforcement specialists]*. Movni kontseptualni problemy ukrainskoi linhvistyky. (Vol. 24), (Issen 1), (pp. 45-50) [in Ukrainian].
13. Dunets, L. M., Pavlichenko, A. P. (2019) *Osoblyvosti profesiinoho spilkuvannia maibutnikh pratsivnykiv politsii [Peculiarities of professional communication of future police officers]*. Aktualni problemy psykholohii. (Vol. 54), (Issen 1), (pp. 3-8) [in Ukrainian].
14. Krashennikova, T. V. (2017). *Komunikatyvna kompetentsiia pratsivnyka Natsionalnoi politsii [Communicative competence of an employee of the National Police]*. Dnipro: Adverta. [in Ukrainian].
15. Novikova, O. O., Ponomarenko, K. V. (2018) *Osoblyvosti komunikatyvnoi kompetentnosti pratsivnykiv politsii [Peculiarities of communicative competence of police officers]*. Pravovyi chasopys Donbasu. (Vol. 3 (64)), (pp.164-168) [in Ukrainian].
16. Tokman, A. A. (2008). *Problema formuvannia moralnykh yakosti u kursantiv navchalnykh zakladiv MVS Ukrainy [The problem of forming moral qualities in cadets of educational institutions of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine]*. Visnyk Luhanskoho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav imeni E. O. Didorenka. (Vol. 3), (pp. 225-234) [in Ukrainian].